



การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ เอ็ม เอ ไอ
KEY AUDIT MATTERS DISCLOSURE IN AUDIT REPORTS OF
COMPANIES LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND (SET)
AND THE MARKET FOR ALTERNATIVE INVESTMENT (MAI)

จิตติมา วิเชียรรักษ์* จริญญา เทียมแม** วิญชัย อุ่นอดิเรกกุล*** และนิตินันท์ พรหมหันท***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) ในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ปี พ.ศ. 2561 และทดสอบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้จำนวน 509 บริษัท โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีปริมาณการเปิดเผยจำนวนเรื่องเฉลี่ย 1.96 เรื่อง และปริมาณการเปิดเผยจำนวนคำเฉลี่ย 730.63 คำ โดยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มีปริมาณการเปิดเผยจำนวนคำเฉลี่ย 761.34 คำ ส่วนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) มีปริมาณการเปิดเผยจำนวนคำเฉลี่ย 613.91 คำ รวมทั้งผลการศึกษาพบว่า ขนาดของกิจการ การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

คำสำคัญ: เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม. เอ. ไอ

ABSTRACT

This research aims to investigate the amount of key audit matters (KAM) in the audit reports of companies listed on the Stock Exchange of Thailand (SET) and on the Market for Alternative Investment (MAI) in 2018 and factors influencing key audit matters disclosures. The population and sample size of this study is 509 companies. Descriptive statistics, infer statistics and multiple regression have been analysed. The results show that the average of KAM topic disclosure is 1.96 topics, and the average of KAM words disclosure is 730.63 words where the average of KAM of the companies listed in the SET is 761.34 words and in the MAI is 613.91 words. Furthermore, researcher found that there is a significant positive relationship between size, companies listed in SET, resource industry sector, and technology industry sector factors and the KAM disclosures, whereas has a significant negative relationship between Industrial industry sector and the KAM disclosures.

Keywords: Key Audit Matters, The Stock Exchange of Thailand, Market Alternative for Investment (MAI)

* อาจารย์ ดร. ภาควิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

** นักศึกษา หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*** อาจารย์ ภาควิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีการบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Key Audit Matters : KAM) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559b) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการที่ผู้สอบบัญชีต้องสื่อสารข้อมูลที่ผู้สอบบัญชีเล็งเห็นว่าเป็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญและต้องใช้ดุลยพินิจค่อนข้างสูงในการตรวจสอบ และต้องสื่อสารเรื่องดังกล่าวไปยังผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งจะสื่อสารผ่านหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยการสื่อสารข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบนั้นจะบังคับใช้กับการตรวจสอบงบการเงินของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น ซึ่งจากมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่กล่าวมา ได้ให้นิยามของข้อมูลที่จะเปิดเผยในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบว่า คือ “เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินงวดปัจจุบัน เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่เลือกมาจากเรื่องที่สื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำกับดูแล” โดยผู้สอบบัญชีจะพิจารณาจากเรื่องที่ตรวจสอบที่ต้องการความใส่ใจในการปฏิบัติงานเป็นพิเศษ อาทิ เรื่องที่ผู้สอบบัญชีประเมินไว้ว่ามีความเสี่ยงสูง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ รวมถึงเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญต่อเรื่องที่ผู้บริหารประมาณการ และใช้ดุลยพินิจซึ่งมีความไม่แน่นอนอย่างมาก เป็นต้น (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559b)

ผู้สอบบัญชี มีหน้าที่ตรวจสอบและแสดงความเห็นเพื่อให้ความเชื่อมั่นต่องบการเงินของกิจการที่ทำการตรวจสอบและเปิดเผยข้อมูลในรายงานของผู้สอบเพื่อสื่อสารข้อมูลต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งในการปฏิบัติงานตรวจสอบนั้น ผู้สอบบัญชีจะปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีเพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นว่า งบการเงินของกิจการมีการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของงบการเงินหรือไม่ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558; สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559a) ซึ่งจากการบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 นั้น ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องสื่อสารข้อมูลเพิ่มเติมในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเพื่อสื่อสารความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญของกิจการและเรื่องให้ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญเพื่อเปิดเผยให้แก่ผู้ใช้งบการเงินทราบ ทั้งนี้หากผู้สอบบัญชีไม่แสดงความเห็นต่องบการเงินของบริษัทที่ตรวจสอบจะได้รับการยกเว้นไม่เปิดเผยข้อมูลในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบได้ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559b) จากการศึกษาวิจัยในอดีตพบว่าเรื่องที่เปิดเผยในหัวข้อเรื่องสำคัญในการตรวจสอบนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการรับรู้รายได้ การวัดมูลค่าสินทรัพย์ และการด้อยค่าของสินทรัพย์ (ซาอูซีย์ ดั้งเรอริตัน, 2560; ศิลปพร ศรีจันเพชร, 2560) และมีปริมาณการเปิดเผยจำนวนเรื่องเฉลี่ย 1-2 เรื่อง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560)

งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) เพื่อพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งผู้สอบบัญชีจะทำหน้าที่การตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงิน รวมถึงเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ โดยปฏิบัติหน้าที่ไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งแสดงความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ตามทฤษฎีความชอบธรรม อธิบายถึงการได้รับสิทธิและอำนาจจากสังคมในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งรวมถึงแรงงานและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการดำเนินงานทางธุรกิจจะต้องไปในทางเดียวกับตามความคาดหวังของสังคม (Suchman, 1995) ซึ่งหากไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคม เสมือนมีข้อตกลงที่กิจการและสังคมทำร่วมกัน กิจการจะต้องตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม เพื่อความยั่งยืนของกิจการ (ธกานต์ ชาตวิวงศ์, 2560) โดยงานวิจัยของ Maroun and Solomon (2014) และ O'Dwyer (2001) ได้ใช้มุมมองทฤษฎีความชอบธรรมนี้ มาใช้ในการศึกษา

ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อแสดงความชอบธรรมในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี (ภายใต้มุมมองของทฤษฎีความชอบธรรม) จะต้องยึดถือตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่กำหนด ผู้สอบบัญชีควรเปิดเผยข้อมูลที่เห็นว่ามีความสำคัญต่อผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงผู้สอบบัญชีต้องทำการประเมินระดับความเสี่ยงในการตรวจสอบ ซึ่งอาจสะท้อนออกมาในรูปแบบของค่าสอบบัญชีที่เพิ่มสูงขึ้นได้ (Hogan and Wilkins, 2008) เมื่อมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ผู้สอบบัญชีอาจจัดการความเสี่ยงโดยการเปิดเผยความเสี่ยงเหล่านั้นให้ผู้ใช้งบการเงินรับทราบ

ทั้งนี้เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชีฯ เพิ่งเริ่มบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Key Audit Matters : KAM) ส่งผลให้งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้ในประเทศไทยยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด (Wachira and Waewdao, 2018) ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาปริมาณหรือระดับการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (SET) รวมถึงตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปีล่าสุด ว่ามีการเปิดเผยข้อมูล KAM เป็นอย่างไร และถึงแม้จะมีการบังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีดังกล่าว

แต่ผู้สอบบัญชีสามารถใช้วิจารณญาณเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพในการเปิดเผยข้อมูลในปริมาณและประเด็นที่แตกต่างกัน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ
2. เพื่อทดสอบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาสมมติฐาน ทฤษฎีความชอบธรรมถูกใช้เพื่ออธิบายตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากความแตกต่างกันด้านลักษณะกิจการอาจมีผลทำให้ความคาดหวังของสังคมต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ งานวิจัยนี้เลือกที่จะศึกษาปัจจัย ขนาดของกิจการ ปัจจัยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี และปัจจัยกลุ่มอุตสาหกรรมของกิจการ

ปัจจัยขนาดของกิจการ กิจการที่มีขนาดใหญ่จะเป็นที่สนใจของคนในสังคม (Taylor and Liu, 2008) ผู้สอบบัญชีของกิจการมีขนาดใหญ่ ยิ่งจะต้องนำที่รายงานข้อมูลตามความคาดหวังของสังคม และงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พบความสัมพันธ์ด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญของขนาดกิจการต่อการเปิดเผย (Velte, 2018) โดยใช้มูลค่าสินทรัพย์รวมในการวัดค่าขนาดของกิจการ (Boonyanet and Promsen, 2018) จากการศึกษาของ ซาญซัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558) กล่าวว่าขนาดและความซับซ้อนของกิจการอาจมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม บางงานวิจัยพบว่าขนาดของกิจการไม่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูล เช่น Christofferson and Grönberg (2018) ซึ่งศึกษาการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในประเทศสวีเดนปี พ.ศ. 2560 ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาโดยตั้งสมมติฐานดังนี้

H1: ขนาดของกิจการที่ตรวจสอบ (Size) มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ปัจจัยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ถึงแม้ว่าบริษัทที่จดทะเบียนทั้งในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ ไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีการกำหนดทุนชำระแล้วและส่วนของผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนน้อยกว่า มีการกำหนดระยะเวลาในการประกอบธุรกิจต่อเนื่องก่อนการยื่นขอจดทะเบียนที่สั้นกว่า มีการกระจายหุ้นให้มีจำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยที่น้อยกว่า รวมถึงมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ต่ำกว่า นิตติกร สุวรรณศิลป์ และคณะ (2561) ศึกษาเปรียบเทียบการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบกว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 มีการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงมากกว่ากลุ่ม MAI อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเมื่อกิจการมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น จะกระทบต่อความเสี่ยงในการตรวจสอบและการทำหน้าที่รายงานต่อผู้ใช้ข้อมูล และการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากขึ้น (Gimbar et al., 2016; ธิดา อุทรัพย์เจริญชัย, 2548) นอกจากนี้ ซาญซัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558) รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในอดีตในต่างประเทศเรื่องการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พบว่าปัจจัยขนาดและความซับซ้อนของกิจการอาจมีผลต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่มากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาโดยตั้งสมมติฐานดังนี้

H2: บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีในระหว่างช่วงเวลาที่ศึกษา ตามกฎเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ฯ บริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ฯ มีเงื่อนไขที่จะต้องเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีในรอบระยะเวลา 5 ปี เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสระในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ลงทุนในการใช้รายงานทางการเงิน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548) และงานวิจัยในอดีต พบว่าการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูล เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากผู้สอบบัญชีที่ตรวจสอบบริษัทใดบริษัทหนึ่งเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้เกิดเรียนรู้และรับรู้ข้อมูลรวมถึงมีความไว้วางใจและเชื่อใจในตัวกิจการที่ตรวจสอบ ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลน้อยลง (Velte, 2018) อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ มีสิทธิ์ แมตตี (2549) ไม่พบความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชี ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาโดยตั้งสมมติฐานดังนี้

H3: การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี ของกิจการที่ตรวจสอบมีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ปัจจัยกลุ่มอุตสาหกรรมของกิจการ งานวิจัยในอดีตพบความแตกต่างกันในปริมาณการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม เช่น การศึกษาของ ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558) พบว่า ผู้สอบบัญชีจะพิจารณาเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ โดยคำนึงถึงปัจจัยลักษณะธุรกิจและสภาพแวดล้อมของกิจการ ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2560) และ ศิลปะพร ศรีจันเพชร (2560) พบว่ามีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี มากที่สุด ส่วนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีการเปิดเผยน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2560) และ ศิลปะพร ศรีจันเพชร (2560) พบความแตกต่างในปริมาณการเปิดเผยข้อมูล KAM ในแต่ละอุตสาหกรรม แต่ไม่ได้ทดสอบอิทธิพลของกลุ่มอุตสาหกรรมต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H4.1: กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

H4.2: กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

H4.3: กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

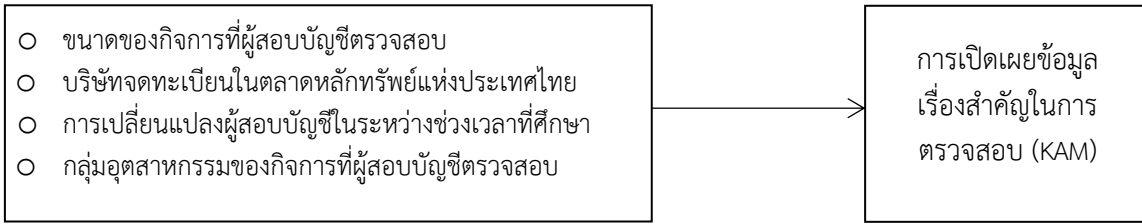
H4.4: กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

H4.5: กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

H4.6: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

H4.7: กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ในรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) โดยเก็บข้อมูลทุกหน่วยของประชากรซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ใน พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นข้อมูลปีล่าสุด โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างการพิจารณาการฟื้นฟูกิจการ หรือมีวันสิ้นสุดบัญชีไม่ตรงกับวันที่ 31 ธันวาคม และไม่รวมบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน เนื่องจากโครงสร้างทุนของบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินมีความแตกต่างและยากที่จะเปรียบเทียบกับบริษัทในกลุ่มธุรกิจอื่น (Shah and Khan, 2007) การสอบบัญชีของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินมีความแตกต่างจากกลุ่มธุรกิจอื่นจากลักษณะเฉพาะของธุรกิจ (Karim and Moizer, 1996) งานวิจัยนี้จึงไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงินในกลุ่มตัวอย่าง (Shah and Khan, 2007; Uadiale and Fagbemi, 2012)

ดังนั้น จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้เท่ากับ 509 บริษัทจาก 7 อุตสาหกรรม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้

กลุ่มอุตสาหกรรม	SET	MAI
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (Agr)	44 บริษัท (ร้อยละ 10.92)	7 บริษัท (ร้อยละ 6.60)
สินค้าอุปโภคบริโภค (Con)	32 บริษัท (ร้อยละ 7.94)	9 บริษัท (ร้อยละ 8.49)
สินค้าอุตสาหกรรม (Ind)	72 บริษัท (ร้อยละ 17.87)	31 บริษัท (ร้อยละ 29.25)
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (Pro)	90 บริษัท (ร้อยละ 22.33)	14 บริษัท (ร้อยละ 13.21)
ทรัพยากร (Res)	40 บริษัท (ร้อยละ 9.93)	11 บริษัท (ร้อยละ 10.38)
บริการ (Ser)	91 บริษัท (ร้อยละ 22.57)	25 บริษัท (ร้อยละ 23.58)
เทคโนโลยี (Tec)	34 บริษัท (ร้อยละ 8.44)	9 บริษัท (ร้อยละ 8.49)
รวม	403 บริษัท	106 บริษัท

การเก็บข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ โดยการนับค่าของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ โดยการเก็บข้อมูลจากรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในรายงานประจำปีของกลุ่มตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งผู้สอบบัญชีของบริษัทจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี เรื่องการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบโดยตรง การเก็บข้อมูลมีการกำหนดรูปแบบและวิธีการเก็บข้อมูล ว่าเป็นมาตรฐาน เพื่อให้ผู้เก็บข้อมูลทั้งสองคน มีการดำเนินการเหมือนกัน รวมถึงรวบรวมข้อมูล ขนาดของกิจการ การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี และกลุ่มอุตสาหกรรมของกิจการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การวัดค่าตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการวัดค่าในอดีตที่เกี่ยวข้อง โดย KAM_words คือ จำนวนคำที่เปิดเผย ข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ Size คือ ขนาดสินทรัพย์รวม SET คือ ตัวแปรหุ่น หากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย มีค่าเป็น 1 แต่หากจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีค่าเป็น 0 ChangeAudit คือ ตัวแปรหุ่น หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีจากปีก่อน มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีค่าเป็น 0 ตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ Agr คือ ตัวแปรหุ่น หากอยู่ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0, Con คือ ตัวแปร หุ่น หากอยู่ในกลุ่มอุปโภคบริโภค มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0, Ind คือ ตัวแปรหุ่น หากอยู่ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0, Pro คือ ตัวแปรหุ่น หากอยู่ในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0, Res คือ ตัวแปรหุ่น หากอยู่ในกลุ่มทรัพยากร มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0, Ser คือ ตัวแปรหุ่น หากอยู่ในกลุ่มบริการ มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0, และ Tec คือ ตัวแปรหุ่น หากอยู่ในกลุ่มเทคโนโลยี มีค่าเป็น 1 แต่หากไม่ใช่ มีค่าเป็น 0

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแจกแจงปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการ ตรวจสอบ รวมถึงแจกแจงข้อมูลตัวแปรอิสระต่างๆ รวมถึงใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์สหพันธ์ (Correlation) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นต่อน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อค้นหาปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อ การเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ โดยมีสมการดังนี้

$$KAM_words = a + b1Size + b2SET + b3ChangeAudit + b4Agr + b5Con + b6Ind + b7Pro + b8Res + b9Ser + b10Tec + error$$

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตามตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนคำที่เปิดเผยมีจำนวน 730.63 คำ และค่าเฉลี่ยของจำนวนคำที่เปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ของกลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ 761.34 คำ ส่วนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีค่าเฉลี่ยของจำนวนคำคือ 613.91 คำ ส่วนกลุ่มธุรกิจที่มีการเปิดเผยมากที่สุดคือ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี รองลงมาคือ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร ส่วนกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีการเปิดเผยน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ศึกษาในเชิงปริมาณของการเปิดเผยข้อมูล มิได้ศึกษาเนื้อหาในการเปิดเผยซึ่งจะทำการวิจัยในอนาคตต่อไป

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยปริมาณจำนวนคำการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจำแนกตามประเภทธุรกิจ และตลาดหลักทรัพย์

กลุ่มอุตสาหกรรม	ปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ					
	SET	Rank	MAI	Rank	รวม	Rank
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	728.84	5	485.14	7	695.39	5
สินค้าอุปโภคบริโภค	655.88	6	556.33	6	634.02	6
สินค้าอุตสาหกรรม	568.13	7	567.16	5	567.83	7
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	801.77	3	576.14	4	771.39	3
ทรัพยากร	921.6	2	848.09	1	905.75	2
บริการ	780.9	4	591.32	3	740.04	4
เทคโนโลยี	963.85	1	767.89	2	922.84	1
รวม	761.34		613.91		730.63	

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยปริมาณจำนวนเรื่องการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจำแนกตามประเภทธุรกิจ และตลาดหลักทรัพย์

กลุ่มอุตสาหกรรม	ปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ					
	SET	Rank	MAI	Rank	รวม	Rank
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	1.93	6	1.43	7	1.86	6
สินค้าอุปโภคบริโภค	2.03	3	1.44	6	1.90	5
สินค้าอุตสาหกรรม	1.68	7	1.65	5	1.67	7
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	2.11	2	2.00	3	2.10	2
ทรัพยากร	2.00	4	2.45	1	2.10	2
บริการ	1.98	5	1.76	4	1.93	4
เทคโนโลยี	2.50	1	2.11	2	2.42	1
รวม	2.00		1.81		1.96	

ส่วนตัวแปรอิสระ สินทรัพย์รวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 25,893.94 ล้านบาท โดยขนาดของสินทรัพย์น้อยที่สุดที่ 232.72 ล้านบาท และมากที่สุดที่ 2,355,480 ล้านบาท ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี มีกิจการที่เปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีจำนวน 82 บริษัทจากทั้งหมด 509 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 16.11 ส่วนค่าเฉลี่ยของจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่เปิดเผยในรายงานของผู้สอบบัญชีมีค่าเฉลี่ย 1.96 เรื่อง

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา Descriptive Statistics

ตัวแปร	Minimum	Maximum	Mean	Std. Dev
สินทรัพย์รวม	232.72	2,355,480.00	25,893.94	122,143.50
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	0.00	1.00	0.79	0.41
การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี	0.00	1.00	0.16	0.37
จำนวนค่าที่เปิดเผย	96.00	2,570.00	730.63	368.83
จำนวนเรื่องที่เปิดเผย	0.00	6.00	1.96	0.94

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยได้มีการตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูล มีลักษณะใกล้เคียงโค้งปกติ แล้วจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทดสอบโดย Pearson Correlation ไม่พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน รวมถึงมีค่า VIF สูงสุดที่ 1.518 จากกลุ่มอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ซึ่งไม่เกิน 10 (García et al., 2015) ดังนั้นจึงสามารถใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุเพื่อทดสอบอิทธิพลระหว่างตัวแปร

ตารางที่ 5 การทดสอบสหสัมพันธ์ Pearson Correlation

	KAM_ Words	Size	SET	Chan geAu dit	Agr	Con	Ind	Pro	Res	Ser	Tec
KAM_ Words	1										
Size	.321**	1									
SET	.162**	.109*	1								
ChangeAudit	-.057	-.073	-.394**	1							

	KAM_			Chan								
	Word	Size	SET	geAu	dit	Agr	Con	Ind	Pro	Res	Ser	Tec
Agr	-.032	.002	.058	-.004	1							
Con	-.078	-.056	-.008	-.071	-.099*	1						
Ind	-.223**	-.059	-.115**	.072	-.168**	-.149**	1					
Pro	.056	.005	.092*	-.076	-.169**	-.150**	-.255**	1				
Res	.159**	.155**	-.006	-.004	-.111*	-.099*	-.168**	-.169**	1			
Ser	.014	-.034	-.010	.017	-.181**	-.161**	-.274**	-.275**	-.181**	1		
Tec	.158**	.015	-.001	.059	-.101*	-.090*	-.153**	-.154**	-.101*	-.165**	1	

** ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 *ระดับนัยสำคัญที่ 0.10

จากการทดสอบสหสัมพันธ์ Pearson Correlation ที่พบว่า สัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ กับปัจจัยขนาดกิจการ ปัจจัยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปัจจัยกลุ่มอุตสาหกรรมของกิจการ ซึ่งได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ในระดับนัยสำคัญที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ จะให้ผลของปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนกว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้งหมดร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Stepwise Multiple Regression พบว่าการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยที่ศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.182 ซึ่งมีตัวแปรอิสระ ขนาดของกิจการ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี โดยตัวแปรทั้ง 5 ปัจจัยดังกล่าวรวมกันพยากรณ์ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ได้ร้อยละ 18.20 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ 335.21043 สมการมีความน่าเชื่อถือและสามารถพยากรณ์ได้จากค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R Square) ที่ 0.174 หรือ ร้อยละ 17.40 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจค่อนข้างต่ำ จึงมีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์สมการดังกล่าว อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำนายการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการเปิดเผย ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของสมการทำนายที่เป็นไปได้ทั้งหมด

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	0.321	0.103	0.101	349.63617
2	0.380	0.145	0.141	341.76965
3	0.400	0.160	0.155	339.01494
4	0.415	0.172	0.165	336.94095
5	0.427	0.182	0.174	335.21043

ผลการวิเคราะห์นัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของสมการ พบว่า ปัจจัยขนาดของกิจการ ปัจจัยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปัจจัยกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และเทคโนโลยี มีผลกระทบต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 อย่างไรก็ตามกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ด้านความน่าเชื่อถือของสมการมีค่า F value อยู่ที่ 22.405 (Sig 0.000) ดังนั้นงานวิจัยนี้ยอมรับสมมติฐานข้อ H1, H2, H4.3, H4.5 และ H4.7 ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของสมการทำนายที่ดีที่สุด

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
5 Constant	625.924	35.811		17.478	.000
ขนาดของกิจการ	8.496E-10	0.000	.281	6.846	.000
สินค้าอุตสาหกรรม	-140.850	38.374	-.154	-3.670	.000
เทคโนโลยี	187.387	54.563	.141	3.434	.001
บริษัทจดทะเบียนใน SET	104.293	37.076	.115	2.813	.005
ทรัพยากร	127.809	51.258	.104	2.493	.013

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปริมาณหรือระดับการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และเพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พบว่า มีการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่สามารถจัดหาข้อมูลได้ ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีค่าเฉลี่ยจำนวนคำที่เปิดเผยมีจำนวน 730.63 คำ โดยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยจำนวนคำ 761.34 คำ ส่วนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีค่าเฉลี่ยจำนวนคำ 613.91 คำ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความเสี่ยงมากกว่า ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะของกิจการ รวมถึงความซับซ้อนของกิจการมากกว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ส่งผลต่อความเสี่ยงในการตรวจสอบบัญชีที่มากกว่า เมื่อความเสี่ยงมากขึ้นผู้สอบบัญชีอาจเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น รวมถึงสอดคล้องกับข้อสังเกตของชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2558)

ส่วนค่าเฉลี่ยของจำนวนเรื่องที่เปิดเผยมีจำนวน 1.96 เรื่อง โดยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยจำนวนเรื่อง 2 เรื่อง ส่วนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีค่าเฉลี่ยจำนวนเรื่อง 1.81 เรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2560) ซึ่งศึกษาข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนทั้งในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปี พ.ศ. 2559 พบว่า 93% ของบริษัทเปิดเผยข้อมูล 1-2 เรื่อง อย่างไรก็ตามผลของงานวิจัยนี้ พบว่าจำนวนหัวข้อที่เปิดเผยของบริษัทจดทะเบียนในทั้งสองตลาด มีการเปิดเผยมากขึ้นจากการศึกษาในปี พ.ศ. 2559 ที่มีการเปิดเผย ของบริษัทใน SET และ SET 100 เฉลี่ย 1.89 เรื่อง (ศิโรจน์เพชร, 2560) อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ มีข้อจำกัดในการศึกษาเนื่องจากไม่ได้ศึกษาในส่วนเนื้อหาเชิงคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ว่ามีการเปิดเผยในเรื่องใด

งานวิจัยนี้พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของกิจการ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ซึ่งขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบสอดคล้องกับงานวิจัยของ Velte (2018) และสอดคล้องกับทฤษฎีความชอบธรรมซึ่ง กิจการที่มีขนาดใหญ่จะเป็นที่สนใจของคนในสังคม และต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม (Taylor and Liu, 2008) รวมถึงยังพบว่า ปัจจัยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gimbar et al., (2016) และธิดา อุทัยทรัพย์เจริญชัย (2548) เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในตลาด

หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความซับซ้อนมากกว่าบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ความเสี่ยงของกิจการที่เพิ่มขึ้น จะกระทบต่อความเสี่ยงในการตรวจสอบและการทำหน้าที่รายงานต่อผู้ใช้ข้อมูลที่สูงขึ้น

งานวิจัยนี้ยังพบว่า ปัจจัยกลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการเปิดเผยข้อมูล เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2560), ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2560) และ ศิลพร ศรีจันเพชร (2560) พบว่ากลุ่มเทคโนโลยีมีการเปิดเผยข้อมูล KAM มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีมีแนวโน้มการเติบโต และขยายตัวอย่างรวดเร็ว (ดารานาถ พรหมอินทร์ และกฤษมา คำพิทักษ์, 2018) และเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลต่อความเสี่ยงที่อาจเพิ่มสูงขึ้น ส่วนปัจจัยกลุ่มทรัพยากรมีผลกระทบต่อเปิดเผยข้อมูลอย่างมีสาระสำคัญ เนื่องจากกิจการในกลุ่มนี้ มีความเสี่ยงสูงที่การดำเนินกิจการจะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน (Jittima, 2018) อย่างไรก็ตาม กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อเปิดเผยข้อมูลอย่างมีสาระสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์ (2560) และ ศิลพร ศรีจันเพชร (2560) ที่พบว่ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีการเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบน้อยที่สุดจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ขยายองค์ความรู้ของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและ ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ซึ่งผู้สอบบัญชีสามารถที่จะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาเปิดเผยข้อมูลในกิจการที่ตนตรวจสอบ รวมถึงแสดงให้เห็นอิทธิพลของ ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในมุมมองทฤษฎีความชอบธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และอาจส่งผลต่อการประเมินความเสี่ยงและการเลือกวิธีการในการตรวจสอบ ในส่วนของผู้กำหนดนโยบายและมาตรฐานการตรวจสอบ ได้ทราบถึงปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ซึ่งแม้ว่าการกำหนดให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี ไม่ได้ได้กำหนดปริมาณการเปิดเผย ซึ่งพบว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ มีการเปิดเผยข้อมูลน้อยกว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริม ให้ความรู้ เพื่อให้มีการเปิดเผยเพิ่มขึ้น รวมทั้งในส่วนของผู้ใช้ข้อมูล นักลงทุนได้ทราบถึงความเสี่ยงที่มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และทราบถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อการเปิดเผย ซึ่งจะเป็พื้นฐานข้อมูลในการตัดสินใจลงทุน

ข้อจำกัดของการวิจัย คือ ข้อมูลในการศึกษา 1 ปี ซึ่งเป็นปีล่าสุด นอกจากนี้ การเลือกปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผย ข้อมูลมีจำกัด ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ และ จากผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ซึ่งใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ ที่ระดับค่อนข้างต่ำ จึงถือเป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดในการวิจัย รวมถึงงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาในเชิงปริมาณของการเปิดเผย จึงไม่ได้ทำการศึกษาในส่วนเนื้อหาเชิงคุณภาพ ของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาในระยะยาว เช่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการบังคับใช้ มาตรฐานการสอบบัญชีดังกล่าว ควรเพิ่มการศึกษาปัจจัยที่อาจมีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลตัวแปรอื่นๆ โดยอาจจะมองจาก มุมมองของทฤษฎีอื่น รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาด หลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และอาจขยายขอบเขตการศึกษาในเชิงคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์. (2558). ประเด็นสำคัญและการประยุกต์แนวคิด เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ. *วารสารวิชาชีพบัญชี JAP*, 11(32), 110-127.
- ชาญชัย ตั้งเรื่อนรัตน์. (2560). การใช้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่: ประสบการณ์ปีแรก. *วารสารวิชาชีพบัญชี JAP*, 13(38), 5-21.
- ดารานาถ พรหมอินทร์, และกุสุมา คำพิทักษ์. (2018). ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไรต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี. *MBA-KKU Journal*, 11(2), 37-59.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2548). *เกณฑ์การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนทุก 5 รอบปีบัญชี*. สืบค้นจาก https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=1620
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). *SET – mai ข้อมูลบริษัทจดทะเบียน โครงสร้างการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai)*. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/mai/th/company/industry_group_p1.html
- ธกานต์ ชาตวิวงศ์. (2560). ทฤษฎีที่ใช้อธิบายงานวิจัยทางบัญชี: จากอดีตถึงอนาคต. *Journal of Business Administration the Association of Private Education Institutions of Thailand*, 6(2), 203-212.
- ธิดา อุทัยเจริญชัย. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับรายงานของผู้สอบบัญชี*. (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- นิตติกร สุวรรณศิลป์, นवलอนงค์ แก้วสายทอง, นันทวดี ลดาพรหมทอง, สุภาพร เกาะเต็น, และมัทนชัย สุทธิพันธุ์. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) กับตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) และความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงกับต้นทุนหนี้สิน. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 16(2), 153-170.
- มีสิทธิ์ แมดี. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2560). “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” ในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีกับการตอบสนองของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี JAP*, 13(38), 22-37.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง) เรื่องการแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/upload/9414/4x9uV7CGE1.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559a). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง) เรื่องการแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน*. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/upload/9414/ttjvknkjDf.pdf>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559b). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. สืบค้นจาก <http://www.tfac.or.th/upload/9414/4x9uV7CGE1.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2560). *การกำกับดูแลผู้สอบบัญชี*. สืบค้นจาก <https://www.sec.or.th/TH/Pages/LawandRegulations/AuditorDoc.aspx>.
- Christofferson, E., & Grönberg, K. (2018). *Informativeness of Key Audit Matter (KAM) Disclosures: An exploratory study of ISA 701 in Sweden* (Master’s Thesis, University of Gothenburg).
- García, C. B., García, J., Martín, M. M. L., & Salmerón, R. (2015). Collinearity: Revisiting the variance inflation factor in ridge regression. *Journal of Applied Statistics*, 42(3), 648-661.
- Gimbar, C., Hansen, B., & Ozlanski, M. E. (2016). Early Evidence on the Effects of Critical Audit Matters on Auditor Liability. *Current Issues in Auditing*, 10(1), A24-A33.



- Hogan, C. E., & Wilkins, M. S. (2008). Evidence on the audit risk model: Do auditors increase audit fees in the presence of internal control deficiencies?. *Contemporary Accounting Research*, 25(1), 219–242.
- Jittima, Wichianrak. (2018). *Longitudinal study of Thai listed companies' environmental disclosures and current environmental shadow accounts* (Ph.D. Thesis, RMIT University, Melbourne, Australia).
- Karim, A. K. M. W., & Moizer, P. (1996). Determinants of audit fees in Bangladesh. *The International Journal of Accounting*, 31(4), 497–509.
- Maroun, W., & Solomon, J. (2014). Whistle-blowing by external auditors: Seeking legitimacy for the South African Audit Profession?. *Accounting Forum*, 38(2), 111–121.
- O'Dwyer, B. (2001). The legitimacy of accountants' participation in social and ethical accounting, auditing and reporting. *Business Ethics: A European Review*, 10(1), 27–39.
- Shah, A., & Khan, S. (2007). Determinants of capital structure: Evidence from Pakistani panel data. *International Review of Business Research Paper*, 3(4), 265–282.
- Suchman, M. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610.
- Taylor, D., & Liu, J. (2008). Legitimacy and corporate governance determinants of executives' remuneration disclosures. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 8(1), 59–72.
- Uadiale, O. M., & Fagbemi, T. O. (2012). Corporate social responsibility and financial performance in developing economies: The Nigerian experience. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 3(4), 44–54.
- Velte, P. (2018). Does gender diversity in the audit committee influence key audit matters' readability in the audit report? UK evidence. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(5), 748–755.
- Wachira Boonyanet, & Waewdao, Promsen. (2019). Key Audit Matters: Just Little Informative Value to Investors in Emerging Markets?. *Chulalongkorn Business Review*, 41(159), 153–183.